

Cererea cananeencei sau despre rugăciune ca formă de politețe lingvistică[†]

Daiana Felecan*

Facultatea de Litere, Universitatea Tehnică din Cluj-Napoca, Centrul Universitar Nord, Str. Victoriei 76, 430122 Baia Mare, România

Despre articol

Istoric:

Primit 27 mai 2018

Acceptat 9 iunie 2018

Publicat 7 octombrie 2018

Cuvinte-cheie:

stilistică

text biblic

filologie

etnolingvistică

retorică

Rezumat

Lucrarea își propune să stabilească limitele semantice dintre termenii *rugăciune* și *rugămintă*, implicit sensurile pragmatice comportate de cele două lexeme la diferite niveluri ale limbii. În ceea ce privește rugăciunea, destinatorul transmite un mesaj unui destinatar non-saturabil referențial în contextul pragmatic al lumii fenomenale, ci „reperabil” exclusiv în lumea necesității. Vom exemplifica o mostră de dialog dintre reprezentanții (femeia cananeencă și Iisus Cristos) a două spații delimitate spiritual. Femeia cere milostivirea proprie întru depozitarea fiicei de duhuri necurate. Prin dibăcia cu care știe să negocieze sensurile respectând pozițiile de rol situațional, ea se dovedește o bună practicantă a principiului cooperativ, în general, a politeții pragmatice, în special. Locuțoarea face apel la mișcările de susținere a celor mai adecvate strategii discursive, care o vor conduce la obținerea unui nivel optim de comunicare, mai exact la dobândirea obiectului rugăciunii sale: însănătoșirea fiicei.

1. Obiective, specific, încadrare lexico-semantică și roluri tematice

1.1. Rugăciunea este consecința (verbală a) trăirii intense a unei atitudini sau stări psiho-emoționale. Gradul și forța cu care este experimentată diferă de la un subiect la altul considerat ca individualitate, dar și ca membru al unei comunități practicând cutume specifice. Este cunoscut faptul că fiecare civilizație etnolingvistică (iar în interiorul acesteia, vorbitorii aparținând diverselor confesiuni) manifestă comportamente psihologice proprii în gestionarea trăirii religioase, iar gama variată de sentimente și atitudini particulare produce reacții lingvistice diferite. Prin urmare, și sensurile pragmatice comportate de elemente ale limbii situate la diverse nivele vor fi codificate distinct (atât de la o limbă la alta, cât și de la o variantă funcțională a limbii la alta).

Lucrarea încearcă să înregistreze manifestările discursive identificate în cazul rugăciunii din pericopa evanghelică a femeii cananeence, folosindu-se de categoriile teoretice ale pragmalingvisticii, stilisticii, gramaticii funcționale și ale teologiei.

1.2. Dintre intrările lexicografice ale termenului *rugăciune*¹ reținem următoarele accepții: „încercare personală de a intra în contact direct cu divinitatea; cerere, mulțumire sau laudă adresată de credincioși

[†] Considerații generoase asupra actului lingvistic *rugăciune* în limba română actuală, precum și o încercare de taxonomie a acestui subtip al discursului religios se găsesc în comunicarea noastră intitulată *Construcție și interpretare în rugăciune*, susținută la Conferința Națională „Text și discurs religios”, Ediția a IX-a, Rodna, 10–12 mai, 2018, care urmează să apară în volumul consacrat manifestării sus-amintite.

* Adresă de corespondență: daiana18felecan@yahoo.com.

¹ *Rugăciune* < lat. *rogationem* (*rogatio*, *-onis* (f.) (« demande, proposition de loi ») < rogo (1) « demander, prier, solliciter » (Bréal & Bailly, 1886, p. 311). « Rogo était le terme consacré pour proposer une loi au peuple. De là, le sens des nombreux dérivés et composés [...] » (*Ibidem*, p. 311).

A ruga „1. Tranz. A cere cuiva stăruitor îndeplinirea unei dorințe, un serviciu, o favoare etc. [...] 2. Refl. (În practicile religioase) A face o rugăciune, a invoca divinitatea” (<https://dexonline.ro/definitie/ruga>).

divinității”; „cerere făcută cu umilință; implorarea grației divine”; „cerere umilă către Dumnezeu”; „[...] simbol al mărturisirii de credință, de iubire, de nădejde și de dependență către Dumnezeu”².

După cum se poate observa, definiția limitează posibilitățile de saturare semantică a referentului la una singură, aparținând sferei religiosului (divinitatea supremă, Sfânta Fecioară Maria, ceilalți sfinți și îngerii).

Față de *rugăciune*, *rugăminte* este o „cerere (stăruitoare) adresată *cuiva* (subl. n.) pentru a obține ceva;” „cerere politicoasă (adresată *unei persoane*) (subl. n.) de a face un serviciu sau de a îndeplini o dorință” (<https://dexonline.ro/definitie/rug%C4%83minte>). Sensurile înregistrate în dicționar în cazul *rugămînții* lasă rolul tematic de Țintă neumplut referențial, altfel de cum se întâmplă în cazul termenului precedent. Saturarea (semantică incompletă³) vagă (nedeterminată)—exprimată printr-un cuantificator existențial (*cuiva*)—mută focalizarea de pe destinatarul anterior (divinitatea) pe un destinatar, așa cum îi spune numele, numărabil (interșanjabil⁴) în existențe umane.

Nesuprapunerea referentului (divinitate vs persoană umană) face imposibilă distribuția celor două lexeme în contexte de echivalență semantico-referențială totală, acestea nefiind, implicit, nici sinonime perfecte din punct de vedere pragmatic în calitatea lor de argumente (Agent vs Beneficiar) (vezi perspectiva lui Fillmore, 1977 asupra gramaticii cazurilor).

1.3. În cazul *rugăciunii*, destinatarul aparține unui context pragmatic din lumea necesității, în timp ce în cazul *rugămînții*, existența acestuia este reperabilă sub incidența senzorialului uman.

Se poate opera o distincție între:

- *participarea activă, de iure* a enoriașilor la liturghie (în respectul scenariului ritualic adecvat—îngenuncherea, semnul Sfintei Cruci, sărutarea icoanelor și a veșmintelor preoțești etc.) și
- *participarea de facto*, tradusă în citirea (cu voce tare sau în gând) / vizionarea *rugăciunii* în alt spațiu decât cel consacrat desfășurării cultului.

În primul caz, facerea manifestă a arsenalului din care se constituie elementele non-verbale ale slujbei religioase se consumă sub „păstorirea” reprezentantului clerului, el validându-le pe acestea prin exersarea interacțiunii / euharistiei împărtășite cu auditoriul-executant activ al gesturilor ritualice specifice cultului respectiv.

Pentru cei care participă la cursul liturghiei în stare pasivă (acasă, în fața televizorului, de exemplu), îndeplinirea aspectelor non-verbale, „a învelișului material” al Sfintei Liturghii devine facultativă (mișcări ușor de „trecut cu vederea”, deci anihilabile; în absența unui sacerdot, individul nu resimte neapărat obligativitatea / cuviința îngenuncherii, toate indicațiile ce țin de *modus* avînd funcția unor didascalii care pot fi la rigoare sacrificate din motivații practice, cum ar fi aceea de reducere a timpului alocat *rugăciunii*). În acest fel, efectuarea indicațiilor „tehnice” de comportament religios, care premerg sau întretaie cursul linear al *rugăciunii*, rămîne la latitudinea (non-)mimetică a orantului, care înțelege să-și facă *rugăciunea* prin

- alinere la cerințele impuse de litera textului sacru—și în acompaniamentul celorlalți participanți la actul religios respectiv sau prin
- „abatere” (*i.e.*, opțiune personală) de la îndrumările gestic-ritualice complementare spunerii / înălțării propriu-zise a *rugăciunii*.

1.4. Componenta lexicală și distribuția rolurilor tematice în enunțul de tip *rugăciune* în limba română descrie următorul algoritm lingvistic:

Cineva_[Agent] roagă_[V] ceva_[Temă] pe cineva (altcineva)_[Țintă] ± pentru cineva_[Beneficiar]
± scop_[Argument].

²Rar, termenul dezvoltă regim de sinonimie cu *rugăminte*, *insistență*, *rugă*, dar și cu (bis.) *închinare*, *închinăciune* și (înv. și reg.) *ocinaș*, *molitivă*, *rugare* (vezi <https://dexonline.ro/definitie/rug%C4%83ciune>).

³O descripție definită este incompletă „cînd ea eșuează în a-și determina ca referent un obiect unic din lume” (Moeschler & Reboul, 1999, p. 339).

⁴Ținta poate deveni ea însăși adresantul *rugămînții*.

Cineva = emitentul (uman) al rugăciunii;

A ruga = indice de rugare;

- verb ocurent într-una dintre formele gramaticale (prezentul performativ al rugăciunii) (*te / vă*) *rog*, (*te / vă*) *rugăm* sau variantele lexicale și stilistice *a asculta*, *a cere*, *a da*, *a implora*, *a face*, *a mijloci* etc.);
- verb tranzitiv cu dublu complement: într-o structură ternară, un c. d. este coocurent cu un c. sec., ambele cerute de grila semantico-sintactică a regentului și exprimând rolurile tematice mai sus-menționate:
 - *a ruga ceva pe cineva* (ordinea celor două componente este liberă; topica fixă redă tiparul sintactic al rugăciunilor consacrate): *pe cineva* (c. d., care anunță ocurența obligatorie a referentului, semnalat prin diverse mijloace lexico-gramaticale: vocativ al numelui sau al pronumelui personal de persoana a II-a sg.);
 - *verbum dicendi*, prefațând discursul direct (*Te rog ajută-mă!*), sub un tip de realizare imperativ-hortativă.

Ceva = c. sec., obiectul / conținutul (spiritual sau material al) rugării, a cărui realizare lexico-gramaticală are

- fie centru de grup verbal (imperativ-deziderativ): durata acțiunii desemnate de semantica verbului nu se dorește a avea aceeași „întindere” (momentană) cu „performativitatea” indicelui de rugare, ci se vrea cu o valabilitate extinsă, ale cărei efecte benefice să însoțească individul eventual pe tot parcursul călătoriei sale pămîntești (*Te rog izbăvește-mă de rău!*),
- fie centru de grup nominal (*Sfinte Antoane, mare făcător de minuni, roagă-te pentru noi!*).

Pe cineva = destinatarul (divin al) rugăciunii, *descripția definită* (formula de adresare): *Doamne (Dumnezeule)!*, *Isuse (Christoase)!*, *(Sfintă) Maria!*, *(Sfinte) Antoane!* etc.

Pentru cineva = persoana în folosul căreia se înaintează rugăciunea (*Roagă-te pentru noi / familia mea / cei răposați!* etc.).

Cu un anumit scop = argumentul de rugare (motivul pentru care se face rugăciunea), a cărui formulare explicită este facultativă.

2. Cererea cananeencei sau despre izbăvirea copilului de păcatul părintesc

Cultivînd ca principale atitudini în comunicare smerenia și umilința, rugăciunea este una dintre formele de manifestare, întreținere și consolidare a politeții lingvistice. Am ales pentru demonstrarea modului în care se realizează politețea verbală în acest subtip al discursului religios Rugăciunea femeii cananeence.

Matei, 15, 21–28

Și ieșind de acolo, a plecat Iisus în părțile Tirului și ale Sidonului.

Și iată o femeie cananeeancă, din acele ținuturi, ieșind striga, zicînd: Miluiește-mă, Doamne, Fiul lui David! Fiica mea este rău chinuită de demon.

El însă nu i-a răspuns niciun cuvînt; și apropiindu-se, ucenicii Lui Îl rugau, zicînd: Slobozește-o, că strigă în urma noastră!

Iar El, răspunzînd, a zis: Nu sînt trimis decît către oile cele pierdute ale casei lui Israel.

Iar ea, venind, s-a închinat Lui, zicînd: Doamne, ajută-mă!

El însă, răspunzînd, i-a zis: Nu este bine să iei pîinea copiilor și s-o arunci cîinilor.

Dar ea a zis: Da, Doamne, dar și cîinii mănîncă din fărîmiturile care cad de la masa stăpînilor lor.

Atunci, răspunzînd, Iisus i-a zis: O, femeie, mare este credința ta; fie ție după cum voiești. Și s-a tămăduit fiica ei în ceasul acela.

(<http://www.bibliaortodoxa.ro/carte.php?id=55&cap=15>)

2.1. Pentru ca întâlnirea dintre cei doi locutori să aibă loc, ei fac în prealabil un pas *în afară* (o ieșire de sub jurisdicția legii morale proprii), *se dislocă*, punându-și fiecare în pericol calitatea de interpret / practicant fidel al Cuvîntului Domnului căruia i se închină.

Iisus, „ieșind de acolo, a plecat”, adică a părăsit ținutul cunoscut, „cu lege” (iudaică), și a intrat în „părți” geografice arondate altei legi (păgîne). Femeia cananeeancă aparține acestor noi / necălcate încă—prin interdicție sacră—ținuturi, fapt rezultat din precizarea locativă („părțile Tirului și ale Sidonului”) și din specificarea apartenenței etnice (canaaneeancă). Asemeni lui Iisus, și femeia *iese* (și ea părăsește spațiul unde era în vigoare legea sa): „ieșind striga, zicînd”.

Inițiativa dialogică îi aparține femeii și se constituie, în prima parte, dintr-un act verbal expresiv în structura lui de adîncime, dar cu realizare directivă la suprafața textului („Miluiește-mă!”): numirea Interlocutorului cu un apelativ generic, *Doamne*, urmată de o formulă denominativă mediată de identificare a referentului unic (*Mîntuitorul*): *Fiul lui David* (prin evocarea unui referent ilustru, cu intenția de a sublinia stirpea aleasă a Interlocutorului—compliment făcut prin aducerea în discurs a însemnului denominativ care desemnează originea paternă a lui Iisus). În continuare, este enunțat explicit obiectivul pe care îl urmărește interlocutoarea prin intermediul rugăciunii: „Fiica mea este rău chinuită de demon”.

În această primă intervenție verbală, femeia centrează asupra sa obiectul petiției („Miluiește-mă!”), prezența pronumelui personal de persoana I singular obiect direct –*mă* deschizînd o pistă falsă în reperarea petentului real—pentru moment, vocea acestuia fiind „preluată” de cea a femeii care rostește rugăciunea. Ulterior, cititorul descoperă în persoana absentă a fiicei sursa enunțiativă, *locutorul inițial*—cum se numește în teoria polifoniei lingvistice—, oranta propriu-zisă, al cărei mesaj este colportat, din motive ce țin de deteriorarea stării mentale a subiectului în discuție, de către mamă.

În locul unei liste care să cuprindă la modul descriptiv cererile de îndeplinit de către Mîntuitor întru folosul propriu, este înregistrată o singură revendicare, al cărei obiect constă în arătarea milei față de ea, acțiunea respectivă neavînd legătură manifestă—la nivelul mijloacelor verbale de expresie (nu există vreun conector argumentativ)—cu beneficiarul real (fiica) al efectelor pe care le-ar produce activarea acestui sentiment (mila). În interpretarea cananeencei, arătarea milei față de ea ar avea repercusiuni asupra stării de sănătate a fiicei (iertarea de păcatele părinților⁵, în speță de ale mamei). În acest mod, mama ia asupra sa toată vina pentru starea copilului, *crezînd* că ștergerea păcatelor proprii ar anula suferința fiicei.

Deși în mod firesc se așteaptă o reacție verbală la interpelare, Mîntuitorul se manifestă, într-o primă fază, prin tăcere, non-cuvînt, aparentă ignorare și sfidare a atitudinii curajoase a femeii, pentru ca, într-o fază ulterioară, să îi răspundă indirect, prin strategia „declinării de competență”, ca reacție, mai degrabă, la insistențele discipolilor—nemulțumiți și contrariați de atitudinea nemaiîntîlnită a Învățătorului:

„El însă nu i-a răspuns niciun cuvînt; și apropiindu-se, ucenicii Lui Îl rugau, zicînd: Slobozește-o, că strigă în urma noastră!

Iar El, răspunzînd, a zis: Nu sînt trimis decît către oile cele pierdute ale casei lui Israel.”

Implicatura conversațională („Nu sînt trimis decît către oile cele pierdute ale casei lui Israel”), dezlegată pragmatic în termenii: „Nu este fiică a poporului lui Israel, se închină la idoli, prin urmare nu intră în sfera

⁵Drept susținere pentru interpretarea conferită de noi, redăm episodul din Vechiul Testament, în care se regăsește un caz de blestem strămoșesc: Noe îl blestemă pe Canaan, nepotul său (*Facerea*, 9, 18–27):

Iar fiii lui Noe, care au ieșit din corabie, erau: Sem, Ham și Iafet. Iar Ham era tatăl lui Canaan.

Aceștia sînt cei trei fii ai lui Noe și din aceștia s-au înmulțit oamenii pe pămînt.

Atunci a început Noe să fie lucrător de pămînt și a sădit vie.

A băut vin și, îmbătîndu-se, s-a dezvelit în cortul său.

Iar Ham, tatăl lui Canaan, a văzut goliciunea tatălui său și, ieșind afară, a spus celor doi frați ai săi.

Dar Sem și Iafet au luat o haină și, punînd-o pe amîndoi umerii lor, au intrat cu spatele înainte și au acoperit goliciunea tatălui lor; și fețele lor fiind întoarse înapoi, n-au văzut goliciunea tatălui lor.

Trezindu-se Noe din amețeala de vin și aflînd ce i-a făcut feciorul său cel mai tînăr,

A zis: „Blestemat să fie Canaan! Robul robilor să fie la frații săi!”

Apoi a zis: „Binecuvîntat să fie Domnul Dumnezeuul lui Sem; iar Canaan să-i fie rob!

Să înmulțească Dumnezeu pe Iafet și să se sălășluiască acesta în corturile lui Sem, iar Canaan să-i fie slugă?”

mea de interes.”, conține prima fisură explicită (după cea implicită din tăcerea Interlocutorului), și anume abaterea săvârșită de El însuși prin încălcarea unui teritoriu străin, în care, cum era de așteptat, se găsesec „oi pierdute” ale altei case decât ale aceleia a lui Israel. Nu este, oare, mai degrabă, o ingerință deliberată a Mîntuitorului în alte „case” pentru a verifica gradul credinței profesate și, în funcție de rezultat, pentru a o cultiva și aici mai apoi?

În actul său de rugăciune, femeia își dovedește curajul confruntării cu necunoscutul (doar *auzise* de El, nu Îl întîlnise), perseverența, tactul și caracterul politicos care îi însoțește fiecare demers verbal.

Închinarea („Iar ea, venind, s-a închinat Lui, zicînd: Doamne, ajută-mă!”) este o prefață gestuală, la care ea apelează strategic pentru a mai cîștiga din încrederea Interlocutorului. Gestul este succedat de o nouă formulare verbală a rugăciunii de cerere: „Doamne, ajută-mă!”. Cumva, este urmarea firească a etapelor rugăciunii: femeia știe că odată iertarea păcatelor / miluirea obținută, va veni și ajutorul pentru nevoia vizată. De aceea va trece de la vagul semantic „miluiește-mă” (vag, pentru că nu face o inventariere a păcatelor săvârșite, ci ea cere indulgențe la modul general) la concretul „ajută-mă” în cauza mai sus-enunțată.

Este pentru prima dată cînd Mîntuitorul îi răspunde femeii, însă fără a utiliza vreun indice de adresare, ci printr-o modalitate apreciativă generică, comportînd în plan pragmatic mai multe valori interpretative: evaluativă, deontică, prescriptivă, de tip recomandare: „El însă, răspunzînd, i-a zis: Nu este bine să iei pîinea copiilor și s-o arunci cîinilor”.

În mod normal, o astfel de depreciere (defăimătoare, calomnioasă) (conținînd atitudinea defavorabilă a Locutorului) ar fi fost suficientă pentru oricine să îi zdruncine credința și așa formată „din auzite”. Nu este și cazul femeii, care primește cu supunere și își asumă numele de ocară „cîini”, cu care celelalte popoare erau caracterizate de iudei; mai mult, neripostînd, ea se identifică cu acest apelativ, aducîndu-l însăși în discurs ca termen autocaracterizant. Încuviințarea ei („Da, Doamne, dar și cîinii mîncă din fărîmiturile care cad de la masa stăpînilor lor.”) este semnul acceptării fără împotrivire a credinței inferiorității poporului propriu față de superioritatea cu care se autoinvestise poporul ales.

Ultima intervenție verbală a Mîntuitorului Îi clarifică comportamentul de pe tot parcursul întîlnirii, unul de amîinare, întîrziere a verdictului (dăruirea harului vindecării pentru fiică) cu scopul de a oferi celor prezenți o mostră de credință cu atît mai valoroasă cu cît aceasta era profesată de un outsider. Răspлата este una pe măsura încercărilor la care femeia a fost supusă: Voința divină îi face loc voinței particulare / omenești: „Fie Ție după cum voiești!”⁶.

2.2. Rugăciunea femeii se constituie din patru acte: primele două și ultimul, verbale, penultimul, gestic-ritualic (vezi numerotarea actelor (non)verbale *infra*, în tabel).

Actul de limbaj *	Tipul actului de limbaj	Marcatori ai forței ilocutionare	Efect pragmatic / Sens discursiv
I.a. <i>Miluiește-mă, Doamne,</i>	● act de vorbire directiv în structura de suprafață, cu realizare directă, expresiv din punctul de vedere al conținutului semantic comportat;	● modul verbal: imperativul hortativ „miluiește”; verbul exprimă o acțiune abstractă, cu răsfrîngere în concretul acțiunii celuilalt verb la imperativ (vezi <i>infra</i>); ● cazul vocativ „Doamne”;	● încredințarea în atotputernicia Interlocutorului: El deține capacitatea de a ierta păcatele → <i>credința</i> femeii cananeence;

⁶ „Nimănui altcuiva nu-i spune Domnul *mare* este credința ta. Și tot nimeni nu se învrednicește de cinstitoarea, aleasa, suprema învoire: *fie ție după cum voiești*. Nu (ca celorlalți) «după credința ta», ci «după cum voiești». E o nuanță care nu ne poate scăpa. Rezultatul, firește, e același în toate cazurile. Aprecierea, de asemenea. Doar modul de exprimare e diferit—și nu se cade a nu fi luat aminte. Hananeencei i se acordă har peste har, se vede limpede că Examinatorul, după ce a căznit-o, dorește acum să o copleșească: și o cinsteste cum știe El, clătinat și îndesat, din belșug și din prea plin, boierește, împărătește” (Steinhardt, 2006, p. 49).

I.b. Fiul lui David!	<ul style="list-style-type: none"> • act de vorbire cu realizare directă, aparținând structural de I.a. [apozitie dezvoltată, complinind identitatea Interlocutorului prin trimitere (aducere în discurs) a numelui unui referent ilustru (<i>David</i>)]; 	<ul style="list-style-type: none"> • cazul vocativ; 	<ul style="list-style-type: none"> • precizarea apartenenței „clanice” este un semn al capitalului de încredere crescută în validitatea celor „spuse” despre minunile săvârșite de Mântuitor → spor de <i>credință</i>;
I.c. Fiica mea este rău chinuită de demon.	<ul style="list-style-type: none"> • act de vorbire expresiv convertit într-unul reprezentativ, cu realizare indirectă; • exprimarea conținutului propozițional al actului de cerere poartă mărcile formale ale unei aserțiuni; lipsește sintaxa exclamativă proprie unui atare act expresiv (actul rugării), precum și conectorii cauzali, care să stabilească o legătură între starea de lucruri dată și dorința femeii de a obține modificarea acestuia; 	<ul style="list-style-type: none"> • elementele lexicostilistice care justifică atitudinea afectiv-participativă a femeii sînt adj. posesiv <i>mea</i> și intensificatorul <i>rău</i>; 	<ul style="list-style-type: none"> • informațiile oferite succesiv de locutoare sînt mostre ale credinței ei consolidate de-a lungul dialogului, făcute de-acum publice;
II. Iar ea, venind, s-a închinat Lui, zicînd*:			<ul style="list-style-type: none"> • asumarea de către executantă a gestului de păstrare a distanței sociale care o separă de Interlocutor (Deținătorul puterii discursive); • autodiscreditarea este direct proporțională cu creditarea Celuilalt;
III. Doamne, ajută-mă!	<ul style="list-style-type: none"> • vezi <i>supra</i>, I.a.; 	<ul style="list-style-type: none"> • (vezi și <i>supra</i>, I.a.); subst. în cazul vocativ <i>Doamne!</i> și verbul la imperativ <i>ajută!</i>: <i>ajută-mă în cauza de față: vindecarea fiicei mele</i>; • realizarea acțiunii exprimate de acest al doilea imperativ depinde de îndeplinirea acțiunii desemnate de verbul anterior: <i>miluirea mea</i> (<i>i.e.</i>, iertarea păcatelor mele) va conduce la vindecarea copilului meu; 	<ul style="list-style-type: none"> • stăruința femeii în credință, perseverența în fața unui aparent refuz;

• femeia știe că numai ridicarea păcatelor ei este garanția deposedării fiicei de diavol, deoarece boala acesteia din urmă nu era una a trupului, vindecabilă—ca în atâtea alte contexte mediate de Mîntuitor—prin cuvînt, atingere, suflare sau tină, ci era una care îi altera deopotrivă mintea și sufletul. Mama este conștientă de harul ei de a fi putut da naștere, implicit, de rolul unic și efectul cvasisacru al rugăciunilor unei mame pentru copilul ei.

IV. *Da, Doamne, dar și cîinii mănîncă din fărîmiturile care cad de la masa stăpînilor lor.*

• act de vorbire expresiv, cu realizare indirectă;

• profraza *da*;
• substantivul în vocativ *Doamne*;
• conectorul adversativ *dar* nu contrazice afirmația anterioară („Da, Doamne”), ci introduce rema prin dezvoltarea temei: „[...] dar și cîinii mănîncă din fărîmiturile care cad de la masa stăpînilor lor”.

• acceptarea (asentimentul cu spusele Mîntuitorului) se construiește în trei trepte:

1. „Da, Doamne” = auto-umilire;

2. „cîinii” (regn inferior celui uman, ea incluzîndu-se pe sine în cel dintîi) = autodiscreditate;

3. recunoașterea stăpînilor (rasă superioară, din care admite că face parte Interlocutorul) = smerenie.

• „fărîmiturile” = cele ce nu sînt de trebuință stăpînilor, lucruri de care se pot dispensa, surpluse: potrivit concepției tradiționale, cîinilor li se dă o hrană inferioară din punct de vedere calitativ celei consumate de către proprietarul uman; în cazul de față, fărîmiturile *nu se dau*, nici măcar *nu se aruncă* acestor animale; ele cad → suprema ignorare a altora (ca neam, credință) și absolută lipsă de milă față de celălalt.

3. Concluzii

Primele două intervenții ale femeii sînt acte de vorbire de tip acțional, directive doar din punct de vedere lexico-gramatical (*imperative ale rugăciunii*, care au drept scop ilocuționar determinarea Interlocutorului la realizarea unei acțiuni). În realitate, acestea sînt acte de vorbire de tip expresiv (subtipul rugăciunii), verbele *a milui* și *a ajuta* fiind mărci ilocuționare al căror conținut propozițional descrie un comportament uman care profesează ca atitudini caracteristice smerenia și umilința. Femeia se dovedește o iscusită practicantă a politeții pragmatice; ea se folosește de acele tipuri de mișcări de susținere a actului conversațional (maxima tactului, a aprobării, a modestiei, a acordului) care contribuie la arborarea strategiei verbale adecvate în vederea obținerii unui nivel optim de politețe și care va conduce, în cele din urmă, la reușita comunicării.

În avansarea obiectului cererii, femeia apelează simultan la strategii comunicative de tip anticipativ (fără, însă, a putea face predicții asupra felului în care va reacționa Interlocutorul): formularea rugăciunilor propriu-zise („Miluiește-mă, Doamne!” „Ajută-mă, Doamne!”) și la strategii comunicative de tip aditiv: amplificarea unor acte comunicative derivate din intervențiile de bază (vezi *supra*): **I.c.** = dezvoltare a intervențiilor **I.a.**, **I.b.**, conținînd motivarea / sprijinirea (argumentul) informației oferite în cele două acte preliminare **I.a.**, **I.b.**.

Mijloacele de comunicare sînt alese, cum afirmam anterior, *strategic*

- a) *pozitiv*, atunci cînd ea evocă ascendența regească a Interlocutorului („Fiul lui David”) → manifestarea unei încrederi puternice în valențele deosebite pe care I le conferă calitatea de continuator al stirpei și
- b) *negativ*
 - b₁) minimizarea propriei persoane în contrapondere cu augumentarea atributelor apreciative ale Mîntuitorului (a se vedea actele **I.a.**, **III**—doar El poate să ierte păcate, doar El poate să ajute—și **IV**: „Da, Doamne!”—în care femeia își exprimă adeziunea cu afirmațiile Interlocutorului);
 - b₂) expirarea impersonală și indirectă a intenției comunicative din enunțul **IV**, codarea acestuia dezvăluind abilitatea locutoarei de a fi în măsură să descifreze corect „istoria conversațională” încapsulată intertextual în cuvintele Mîntuitorului (capacitatea de adecvare și adaptare la cerințele discursive impuse de Celălalt). Iisus nu își „coboară” vorbirea în semnele explicitului, ci o supune pe femeie—pentru a oferi o lecție cu caracter demonstrativ celorlalți—unui examen de hermeneutică *avant la lettre*: „Nu este bine să iei pîinea copiilor și s-o arunci cîinilor”.

Cererea femeii este alcătuită din următoarele variabile (o posibilă descompunere a actelor ei verbale—în ordinea succesiunii lor—în semele corespunzătoare): smerenie + valorizarea Interlocutorului + sinceritate + umilință + încredere + autodiscreditare + perseverență. Oferta / răsplata Mîntuitorului este echivalentă, în plan semantic, cu milostivirea.

Bibliografie

A. Lucrări de referință

- Bréal, M. & Bailly, A. (1886). *Dictionnaire étimologique latin*, Deuxième édition, Librairie Hachette, Paris.
- Fillmore, Ch.J. (1977). *The Case for Case Reopened*, in *Syntax and Semantics, Grammatical Relations*, vol. 8, nr. 1, Academic Press, New York, San Francisco, London, republicat în Fillmore, Ch.J. (2003). *Form and Meaning in Language*, vol. I, *Papers on Semantic Roles*, CSLI Publications, Stanford, California, p. 157–199.
- Moeschler, J. & Reboul, A. (1999). *Dicționar enciclopedic de pragmatică*, coordonarea traducerii Carmen Vlad, Liana Pop, Editura Echinox, Cluj.
- Steinhardt, N. (Monahul Nicolae Delarohia) (2006). *Dăruind vei dobândi. Cuvinte de credință*, Editura Mănăstirii Rohia, Rohia.

B. Site-uri

- <http://www.bibliaortodoxa.ro/>
- <https://dexonline.ro/definitie/rug%C4%83ciune>
- <https://dexonline.ro/definitie/rug%C4%83minte>